

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Albin Subašić

När den nationella identiteten är viktigare än den personliga integriteten

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Marja-Liisa Öberg

Termin: HT 2019

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställningar	4
1.3 Avgränsningar	5
1.4 Metod	5
1.5 Material	6
1.6 Forskningsläge	7
1.7 Disposition	7
2 MEDLEMSSTATERNAS REGLERING AVSEENDE SAMKÖNADE RELATIONER	9
2.1 Sverige	10
2.1.1 Exempel Sverige	10
2.2 Italien	11
2.2.1 Exempel Italien	11
2.3 Polen	11
2.3.1 Exempel Polen	12
2.4 Sammanfattning	12
3 GRUNDLÄGGANDE EU-RÄTTSLIGA PRINCIPER	14
3.1 Skyddet för mänskliga rättigheter	14
3.1.1 Rättighetsstadgan	14
3.1.2 EKMR	15
3.1.3 Likabehandlingsprincipen	16
3.1.4 Skyddet för den nationella identiteten	17
3.2 Fri rörlighet för personer	18
3.2.1 Den fria rörligheten i fördragen	18
3.2.2 Rörlighetsdirektivet	19

4	EU-DOMSTOLENS MÅL C-673/16 COMAN	20
4.1	Målets efterverkan	21
5	RELEVANTA RÄTTSFALL	23
5.1	Pajić mot Kroatien, ansökningsnr. 68453/13	23
5.2	Sarah Raud och Kristiina Raud mot Estland	24
6	AVSLUTANDE REFLEKTIONER	26
6.1	Analys	26
6.2	Avslutande kommentar	30
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	31
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	33

Summary

Free movement of persons is one of the fundamental principles of the EU, which also applies to members of the family. The family law is governed nationally to preserve the national identity; therefore, it is outside of EU's legislative competence. The harmonisation of the national legislation in question, therefore, is not appropriate as it implies a limitation on a state's national identity. The problem that arises is that some member states do not recognise same-sex relationships while others do, therefore, same-sex marriages can lose their legal significances in these countries.

Their national identity is therefore prioritized over the freedom of movement for EU citizens, which means that the law in order to ensure the freedom of movement is insufficient. Therefore, the freedom of movement for all EU citizens should be recast in order to ensure the freedom of movement for all, as it currently is not unconditional.

The purpose of the essay is to describe how third-country nationals in same-sex relationships are being treated, where the other spouse is a union citizen, when they move to an EU member state. The current legal situation in the EU, as well as the relevant legislation in force, will be reported and analysed in order to investigate whether or not it is sufficient enough to ensure the free movement for all in the best way possible.

Sammanfattning

En av EU:s grundläggande principer är den fria rörligheten för personer som även ska gälla för familjemedlemmar. Då varje medlemsstats familjerättsliga lagreglering omfattas av begreppet skydd för den nationella identiteten, befinner sig området utanför EU:s lagstiftningskompetens. Harmonisering av medlemsstaternas nationella lagstiftningar i frågan är därför inte aktuellt då det medför en begränsning av en medlemsstats nationella identitet. Problemet som uppstår är att några medlemsstater inte erkänner samkönade relationer medan andra gör det, därför kan samkönade äktenskap förlora sin juridiska betydelse i dessa länder.

Staternas nationella identitet prioriteras därför framför den fria rörligheten för unionsmedborgarna, vilket innebär att EU-lagstiftningen för att garantera fri rörlighet inte är tillräcklig. Därför behöver den fria rörligheten för samtliga unionsmedborgare och deras familjemedlemmar omarbetas för att säkerställa den fria rörligheten för samtliga då den i dagsläget inte är ovillkorlig.

Uppsatsens syfte är att redogöra för hur tredjelandsmedborgare behandlas i samkönade relationer, då den andra parten är en unionsmedborgare, vid flytt till en medlemsstat. Dagens rättsläge i EU samt relevant gällande lagstiftning kommer att redovisas samt analyseras för att undersöka huruvida den är tillräcklig för att den fria rörligheten på bästa sätt ska garanteras för alla.

Förkortningar

EKMR	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna
EU	Europeiska unionen
EU-domstolen	Europeiska unionens domstol
FEU	Fördraget om Europeiska unionen
FEUF	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
IP-rätt	Internationell privat- och processrätt
Rörelsedirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG
Stadgan	Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den fria rörligheten utgör en utav EU:s grundpelare och ska inkludera alla unionsmedborgare samt deras familjemedlemmar, men kan alla verkligen ta del av den fria rörligheten eller är den exklusiv för par som passar in i den historiska normen? Även om den fria rörligheten för personer ska gälla för alla unionsmedborgare finns det inga garantier för unionsmedborgare i samkönade relationer att åtnjuta denna fria rörlighet. Den fria rörligheten får således inte samma rättsverkningar för alla utan en avgörande faktor är istället den sexuella läggningen. På grund av det här har samkönade makar inte samma ovillkorliga rätt till fri rörlighet som andra ”ordinära” makar, således är det inte en fri rörlighet som omfattar alla unionsmedborgare och dess familjemedlemmar. Familjerätten regleras nationellt men ska tolkningsvis överensstämma med unionsrätten.¹ Därav verkar det snarare vara varje medlemsstats lagstiftning som är avgörande för den fria rörligheten i samkönade relationer då samkönade relationer inte erkänns i alla medlemsstater. Därmed är rätten till den fria rörligheten begränsad för parterna i samkönade relationer.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsen syftar till att redogöra för den fria rörligheten och de rättsverkningar ett samkönat äktenskap kan få under en flytt till olika EU-medlemsstater från ett tredje land. Uppsatsen ämnar besvara frågan i vilken utsträckning den fria rörligheten är extensiv och vilka olika situationer, beroende på medlemsstatens lagstiftning, som uppstår då en

¹ C-267/06, Tadao Maruko v. Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen

tredjelandssmedborgare ingår ett samkönat äktenskap med en EU-medborgare.

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen kommer att fokusera på tredjelandssmedborgare i samkönade äktenskap som flyttar till ett EU-land där uppehållsfrågan kommer att vara central, samt den juridiska betydelsen för samkönade makar då de vill flytta till ett EU-land.

Uppsatsen begränsas till tredjelandssmedborgare som ingått en samkönad relation med en EU-medborgare. Därmed kommer samkönade relationer där båda parterna är unionsmedborgare inte att diskuteras då frågan saknar relevans för att uppsatsens syfte ska uppfyllas.

Uppsatsen berör ett stort geografiskt område och då familjerätten regleras nationellt, kommer en översiktlig redovisning göras av tre medlemsstater. Urvalet har gjorts med syftet att försöka visa en helhetsbild av synen på samkönade relationer inom Europa och hur de olika medlemsstaternas lagstiftning påverkar den fria rörligheten för samkönade par. De valda medlemsstaterna har olika regleringar för samkönade relationer och exempel kommer att redovisas för att påvisa problematiken med den fria rörligheten för samkönade par.

1.4 Metod

För att uppsatsens syfte ska uppfyllas på bästa sätt kommer en undersökning av gällande och relevant EU-rätt ske. Utöver EU-rätten kommer även vissa nationella regleringar relaterade till samkönade relationer granskas kortfattat för att belysa de skillnader som finns och hur dessa skillnader påverkar den fria rörligheten.

Metoden som bäst lämpar sig för att uppfylla uppsatsens syfte är rättsdogmatisk metod då den undersöker gällande rätt. Rättskällor som är relevanta för att uppsatsens syfte ska uppfyllas kommer därmed att utredas.²

Ett komparativt perspektiv kommer inte att tillämpas då det här inte är en komparativ uppsats, men för att belysa problematiken inom ämnet och för att visa hur olika medlemsstaters lagstiftning påverkar den fria rörligheten kommer tre medlemsstaters lagstiftning att redovisas kortfattat.

Då uppsatsens syfte i högsta grad är beroende utav EU-rätten kommer även en EU-rättslig metod att användas, den grundar sig mer på bakomliggande rättsprinciper i motsats till svensk rätt där förarbeten har större vikt. EU-rättslig praxis kommer därför att behandlas då det är ett komplement till den något bristfälligt skrivna EU-rätten.

1.5 Material

I uppsatsen kommer både skriftliga källor och litteratur användas som material. Både svensk och utländsk litteratur har studerats och kommer därför att användas. Källorna som kommer att användas består av såväl EU-rättslig som svensk lagtext samt avgöranden från EU-domstolen och Europadomstolen. Utöver avgöranden kommer även ett pågående fall från Europadomstolen tas med.

Material kommer även att inhämtas från webbsidor som tillhör EU eller statliga anrättningar. Elektroniska källor i form av artiklar från professorer som forskar inom ämnet samt vissa nyhetsartiklar kommer också att användas då det inte finns så mycket forskning i litteratur som speglar det perspektiv jag eftersöker.

² Korling, Fredric & Zamboni, Mauro, *Juridisk metodlära* s. 21.

1.6 Forskningsläge

Problematiken som uppstår för personer i samkönade relationer har inte uppmärksammats så mycket förens på senare år, det finns med andra ord inte mycket forskning på området. Forskningens fokus ligger i huvudsak på de mänskliga rättigheterna. Engelsk litteratur har varit till större hjälp då det finns mer litteratur som passar in på perspektivet som uppsatsen syftar till än vad som kan hittas i svensk litteratur, då fokus kommer ligga på tredjelandsmedborgare och inte på samkönade relationer där båda parterna är unionsmedborgare.

Jag har lagt märke till att Storbritannien är det land som har forskat mest och varit mest aktiva med att publicera relevanta artiklar i ämnet. Det finns en professor som har forskat mycket inom området och vars artiklar har varit till stor hjälp för att bilda en uppfattning på området, Alina Tryfonidou från University of Reading. Förvånansvärt nog har jag inte hittat något material från svenska jurister då Sverige anses vara ett utav de länder där acceptansen för mångfald är väldigt hög. Det kanske rentav är anledningen till det då dessa problem inte är aktuella i Sverige, trots det blev jag förvånad över bristen på forskning från svensk sida.

1.7 Disposition

I kapitel två kommer tre olika länders syn på samkönade relationer att presenteras, följt av exempel som avser att tydliggöra problematiken med de olika regleringarna. Kapitel tre kommer att bestå av en redogörelse av EU-rätten där bland annat rättighetsstadgan och EKMR kommer att presenteras. I uppsatsens fjärde kapitel redogörs den fria rörligheten för personer samt relevanta direktiv och förordningar. Kapitel fem kommer att presentera Coman-fallet och en analys av domens efterverkan, målet har fått ett eget kapitel då avgörandet med största sannolikhet kommer att utgöra praxis i många liknande fall framöver. Uppsatsens sjätte kapitel kommer att redovisa två andra relevanta fall där problematiken återigen uppstått varav det ena

fallet inte är avgjort än. I uppsatsens sjunde och sista kapitel kommer min analys om den fria rörlighetens räckvidd samt en sammanfattning att presenteras.

2 Medlemsstaternas reglering avseende samkönade relationer

Familjerätten i de olika EU-medlemsstaterna är inte harmoniserad, ett utav de områden där det skiljer väldigt mycket i lagstiftningen är hur samkönade par kan formalisera sin relation. I EU-medlemsstaternas rättsordningar finns det tre olika sätt att hantera samkönade relationer, nedan kommer dessa olika sätt kortfattat att redovisas för och konkreta exempel kommer att framställas för hur det kan variera mellan de olika medlemsstaterna.

Ett sätt att hantera samkönade relationer är att göra lagstiftningen könsneutral vilket innebär att samkönade har samma möjlighet som ”ordinära” par att ingå äktenskap. Det andra sättet är att samkönade par kan ingå registrerade partnerskap men inte äktenskap, det registrerade partnerskapet ger inte paret samma rättigheter som ett par i ett äktenskap. Det sista sättet är där samkönade relationer inte erkänns överhuvudtaget och paret kan därför inte formalisera sin relation överhuvudtaget.

Följande framställning om de olika EU-medlemsstaternas rättsordning kommer inte att vara en djupgående analys utan snarare en överblick på hur rättsläget ser ut i dagens EU och hur mycket det skiljer sig mellan de olika medlemsstaternas syn och lagstiftning gällande samkönade relationer. I de tre exempel som kommer att redovisas nedan kommer A, som är en unionsmedborgare, och B, som är en tredjelandsmedborgare, användas för att konkretisera problematiken med att varje medlemsstat själv bestämmer över statens lagstiftning rörande samkönade relationer.

2.1 Sverige

Det registrerade partnerskapet, som möjliggjorde för två personer av samma kön att ingå partnerskap, infördes i Sverige 1995. En utredning angående samkönade äktenskap tillsattes 2005, utredningens resultat blev betänkandet *Äktenskap för par med samma kön – Vigselsfrågor (SOU 2007:17)*. Den fria rörligheten inom EU berördes i utredningen och det framhölls även att frågan avgjordes av den nationella lagstiftningen och inte av någon unionsrättslig reglering.³

Först 2009 när den svenska äktenskapslagen blev könsneutral gavs homosexuella samma rättigheter som heterosexuella. Kontentan av att den svenska äktenskapslagen blev könsneutral var alltså att samkönade par kunde ingå äktenskap i Sverige enligt Äktenskapsbalken (1987:230) 1 kap 1§. Nedan följer ett exempel på hur det ser ut för en tredjelandsmedborgare att uppehålla sig längre än tre månader i Sverige och andra länder vars lagstiftning erkänner samkönade äktenskap.

2.1.1 Exempel Sverige

När ett samkönat äktenskap ingås mellan två parter A och B där den ena är en unionsmedborgare (A) och den andra är från ett land utanför EU (B) uppstår inga problem för B att uppehålla sig längre än tre månader så länge A är lagligt anställd eller har tillräckligt bra ekonomi för att inte tynga det svenska bidragssystemet, samt har en heltäckande sjukförsäkring. I dessa stater är äktenskapet könsneutralt vilket innebär att äktenskapslagstiftningen i det land som makarna flyttar till även omfattar samkönade äktenskap och äktenskapet regleras därefter.⁴ Rättigheterna kommer alltså vara likadana oavsett om äktenskapet har ingåtts mellan två samkönade makar eller inte, därav kommer den juridiska betydelsen inte att ändras vid en flytt till Sverige.

³ Prop, (2009/09:08) s.9.

⁴ https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/marriage/index_sv.htm#

2.2 Italien

Många sydeuropeiska länder har under 2000-talet öppnat upp för samkönade par att ingå såväl partnerskap som äktenskap. Italien är ett utav länderna där framsteg har gjorts på senare år men där samkönade äktenskap fortfarande inte erkänns. Italiens lagstiftning påverkades av Europadomstolen rörande samkönade par. Efter målet Oliari and others v. Italy införde Italien registrerade partnerskap, som är ett exklusivt institut för samkönade par i Italien.⁵ Det registrerade partnerskapet medför rättigheter och skyldigheter som liknar de i ett äktenskap men som fortfarande inte är identiska.⁶

2.2.1 Exempel Italien

När paret A och B flyttar till Italien betraktas paret inte som gifta då samkönade äktenskap inte erkänns i Italien, däremot godkänns registrerade partnerskap vilket leder till att paret får samma rättigheter som ett par med registrerat partnerskap enligt italiensk lag. Därmed kan B i egenskap av familjemedlem till A få förlängd uppehållsrätt, då partnerskapet är ett bevis på att de har ett långvarigt förhållande, vilket innebär att den sträcker sig längre än de tre månader som annars gäller. B har alltså rätt att flytta till Italien med A även om B inte har ekonomiska tillgångar så länge A kan försörja paret.⁷ Vid en eventuell flytt till Italien kommer det samkönade äktenskapets juridiska betydelse påverkas då registrerade partnerskap inte har samma rättighetsknippe som ett äktenskap.

2.3 Polen

Sedan 1990-talet har många EU-medlemsstater gett en möjlighet för samkönade par att ingå registrerade partnerskap eller äktenskap, dock har vissa medlemsstater, framförallt i Östeuropa, tagit en tydlig ställning emot

⁵ Oliari and others vs Italy.

⁶ Boele-Woelki, Katharina & Fuchs, Angelika, *Same-Sex Relationships and Beyond – gender matters in the EU*, s. 77.

⁷ https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_sv.htm

samkönade relationer. Troligen beror den östeuropeiska hanteringen av frågan på den historiskt negativa inställningen till homosexualitet i Östeuropa samt att den ortodoxa och katolska kyrkan, som är emot homosexualitet, har ett stort inflytande i Östeuropa.⁸

Polen är en utav de medlemsstater som har en tydlig definition av äktenskapet i sin konstitution, att äktenskapet är ett förbund mellan en man och en kvinna.⁹ Polen erkänner varken samkönade partnerskap eller samkönade äktenskap, därav kan samkönade i Polen varken ingå partnerskap eller äktenskap.¹⁰

2.3.1 Exempel Polen

Om paret A och B vill flytta till Polen som varken erkänner samkönade äktenskap eller registrerade partnerskap kommer äktenskapet varken att betraktas som ett äktenskap eller ett partnerskap. Makarna kan därmed inte hävda rätt till någon av de rättsverkningar ett äktenskap har i vanliga fall, makarna är därmed fria att omgifta sig men med någon av motsatt kön. Något förlängt uppehåll kommer alltså aldrig på frågan i medlemsstater där varken samkönade äktenskap eller partnerskap erkänns. Den juridiska betydelsen för samkönade äktenskap försvinner helt i länder som hanterar frågan på samma sätt som Polen. Då varken samkönade äktenskap eller registrerade partnerskap erkänns har en tredjelandsmedborgare inte några rättigheter som kan härledas till äktenskapet.

2.4 Sammanfattning

Sammanfattningsvis går det att fastslå att medlemsstaternas olika lagstiftningar angående samkönade relationer kan variera väldigt mycket, vilket resulterar i att partnern som är en tredjelandsmedborgare inte omfattas av den fria rörligheten. Parten som är unionsmedborgare i den samkönade

⁸ Jagielska, M: "Eastern European Countries: From Penalisation to Cohabitation or Further?" I: *Legal Recognition of Same-Sex Relationships in Europe*, s.57-58.

⁹ https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_sv.htm

¹⁰ Jagielska, M: "Eastern European Countries: From Penalisation to Cohabitation or Further?" I: *Legal Recognition of Same-Sex Relationships in Europe*, s.66.

relationen får en begränsad fri rörlighet då familjemedlemmarna blir lidande. Den fria rörligheten begränsas på sådant sätt att medlemsstater har olika rättsordningar som ofta hanterar samkönade relationer annorlunda, det här är ett resultat av att medlemsstaternas nationella lagstiftningar inte är harmoniserade.

3 Grundläggande EU-rättsliga principer

Avsnittet som följer kommer att ta upp de för uppsatsens syfte relevanta grundläggande EU-rättsliga principer, för att få en djupare förståelse av de mänskliga rättigheter som stadgas i EU-rätten.

3.1 Skyddet för mänskliga rättigheter

3.1.1 Rättighetsstadgan

Det stadgas i artikel 2 FEUF att unionen bland annat ska bygga på respekt för de mänskliga rättigheterna. Dessa värden ska dessutom vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som inte diskriminerar någon samt uppmuntrar mångfald och jämställdhet mellan kvinnor och män. I enlighet med artikel 6.1 FEUF ska unionen erkänna de rättigheter, friheter och principer som fastställs i stadgan och stadgans rättsliga värde ska överensstämma med fördragets värde.

I stadgan samlas rättigheter och principer som återspeglar de författningstraditioner som medlemsstaterna har gemensamt, centrala bestämmelser i nationella grundlagar och även bestämmelser i medlemsstaternas internationella förpliktelser, EKMR är ett bra exempel som kommer att nämnas lite längre ner i uppsatsen.¹¹

EU-lagstiftarens befogenheter utökas inte på grund av stadgan utan den reglerar endast hur dessa befogenheter ska utövas av lagstiftaren, artikel 6.1

¹¹ Bergström, Carl Fredrik & Hettne, Jörgen, *Introduktion till EU-rätten* s. 25.

2 st. FEU samt artikel 51.2 stadgan. Stadgan begränsas på så sätt att den endast är bindande för EU:s institutioner, byråer, organ och medlemsstater när dessa tillämpar unionsrätten, artikel 51.2 stadgan. Det går därför inte att tillämpa stadgan självständigt utan det krävs att rättsfrågan är inom EU-rättens tillämpningsområde för att den ska bli tillämplig. Stadgan innehåller regler som är relevanta för att uppfylla uppsatsens syfte, exempelvis rätten till respekt för privatliv och familjeliv i artikel 7, rätten till att ingå äktenskap och att bilda familj i artikel 9, förbud mot diskriminering på grund av sexuell läggning i artikel 21 och rätten till fri rörlighet i artikel 45.

Det stadgas även i artikel 52.1 i stadgan att dessa rättigheter endast får begränsas om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter. Rättigheten som begränsas, den fria rörligheten, i fallen som kommer att presenteras nedan uppfylls inte kriterierna för att begränsa dessa rättigheter.

3.1.2 EKMR

Syftet med EKMR är att konventionsstaternas lagstiftning ska överensstämma med konventionen, trots att EU inte har anslutit sig till EKMR. I artikel 6.2 FEU stadgas att unionen ska ansluta sig till EKMR, kommissionen lade fram ett förslag till anslutningsavtal till EKMR varpå EU-domstolen inte ansåg att avtalet var fördragsenligt och därav har en anslutning till EKMR inte skett.¹² Trots att EU-domstolen förkastat anslutningsavtalet som presenterades av kommissionen skyddas de rättigheter som ställs upp i EKMR. Enligt artikel 6.3 FEU ska de grundläggande rättigheterna, såsom de garanteras i EKMR och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, ingå i unionsrätten som allmänna principer. I målet Coman C-673/16 fastslog EU-domstolen att artikel 7 i stadgan ska ha samma innebörd som artikel 8 i

¹² Domstolens yttrande 2/13 (plenum). Spaventa, European Union Law s. 227.

EKMR och därefter hänvisade EU-domstolen till praxis där Europadomstolen hade tolkat artikel 8 EKMR.¹³

Genom praxis har Europadomstolen givit konventionsländerna en tolkningsmarginal, även kallad ”margin of appreciation”, denna tolkningsmarginal är synonym med den respekt för den nationella identiteten som EU har. De olika medlemsstaternas kulturella och politiska inställningar tas i hänsyn av Europadomstolen, vilket innebär att rättigheterna tolkas snävt då tolkningen kan medföra att en ändring av den nationella lagstiftningen är aktuell. EKMR:s innebörd kan därför variera beroende på vilken nation den tillämpas i.

3.1.3 Likabehandlingsprincipen

Likabehandlingsprincipen är en grundläggande förutsättning inom EU som omfattar både juridiska och fysiska personer, syftet med principen är precis som det låter, att alla ska behandlas lika och därmed inte diskrimineras. Medborgare från andra medlemsstater ska enligt artikel 18.1 FEUF inte behandlas sämre än det landets egna medborgare, här stadgas ett skydd mot diskriminering på grund av nationalitetsskäl. Medborgarna från andra medlemsstater ska därför, ovillkorligt, ha tillgång till samma rättigheter som de egna medborgarna har.¹⁴ För att likabehandlingsprincipen ska vara tillämplig förutsätter det att unionsmedborgare som hävdar att de blir diskriminerade befinner sig i en jämförbar situation med den situation de anser är diskriminerande. Dock är omvänd diskriminering tillåten, en medlemsstat kan ha mer fördelaktiga regler och villkor för unionsmedborgare än för statens egna medborgare.¹⁵ I artikel 21.1 i stadgan har diskrimineringsförbudet vidgats till att även omfatta diskriminering på grund av sexuell läggning. Artikel 19 FEUF däremot anger att särskilda lagstiftningar ska antas för att diskriminering på grund av sexuell läggning ska bekämpas. För att en sådan särskild lagstiftning ska antas krävs ett enhälligt beslut av rådet samt parlamentets godkännande, dessa enhälliga

¹³ Mål C-673/16 Coman p. 50.

¹⁴ Bernitz & Kjellgren, *Europarättens grunder*, 6:e upplagan s.153.

¹⁵ *Ibid*, s. 388.

beslut är ovanliga och svåra att få igenom. Det har av EU-domstolen möjliggjorts för privatpersoner att kunna åberopa stadgans diskrimineringsförbud, men då unionens kompetens inte utvidgas av stadgan behandlas inte expansiva tolkningar av EU-domstolen.¹⁶

3.1.4 Skyddet för den nationella identiteten

De EU-regleringar som skapas får, som huvudregel, företräde framför all nationell rätt, samt att de nationella domstolarna inte får strida mot EU-rätten när nationella rättsregler tillämpas.¹⁷ Medlemsstaterna har därför överlåtit en viss befogenhet till EU-lagstiftaren att på noga specificerade områden lagstifta, befogenheterna i fråga regleras i artiklarna 3 och 4 i FEUF. För att kompensera för EU:s lagstiftningsbefogenhet stadgas det i artikel 4.2 FEU ett skydd för medlemsstaternas nationella identitet.

Av artikeln framgår det att medlemsstaternas likhet inför fördragen samt deras nationella identitet som kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstruktur ska respekteras. Artikeln åberopas av medlemsstater vid mål i EU-domstolen och kan berättiga att en nationell domstol tillämpar en rättsregel som kan anses strida mot EU-rätten, ett exempel är den fria rörligheten som kommer att behandlas i uppsatsen. Den nationella identiteten kan till exempel komma till uttryck genom ett ”ordre public-förbehåll” som regleras i EU: sekundärrätt.¹⁸ Dessa bestämmelser möjliggör för en nationell domstol att underlåta att tillämpa en lagbestämmelse eller att vägra erkänna ett utländskt beslut om det uppenbart är oförenligt med domstolslandets rättsordning.

Medlemsstaternas domstolar kan alltså på grund av ordre public-förbehållet i vissa fall bortse från regler i EU:s IP-rätt angående erkännanden och lagval. EU-domstolen ansvarar för att ramar sätts upp för hur extensivt ordre public-förbehållet kan tolkas i de nationella domstolarna. Därmed är det inte EU-domstolens område att definiera huruvida ordre public är tillämpligt

¹⁶ Ibid, s.156.

¹⁷ Mål 6/64 Costa mot E.N.E.L.

¹⁸ Bryssel II-förordningen, Artikel 22 a.

utan endast sätta upp de ramar som medlemsstaterna ska förhålla sig till. EU-domstolen har därför i avgöranden slagit fast att ordre public-förbehållet ska tolkas restriktivt.¹⁹ Det krävs att ett erkännande eller en verkställighet i en medlemsstat uppenbart ska åsidosätta en rättsregel av grundläggande betydelse i medlemsstaten för att ordre public ska vara tillämpligt.²⁰ Utöver den ovan nämna restriktionen ska ordre public tillämpas återhållsamt då huvudregeln är att EU-rätten är primär.²¹

3.2 Fri rörlighet för personer

3.2.1 Den fria rörligheten i fördragen

Den fria rörligheten för unionsmedborgare stadgas i artikel 21 FEUF samt i artikel 45.1 i stadgan där det framkommer att unionsmedborgare har fri rätt att röra och uppehålla sig i medlemsstaterna. Artikel 21 FEUF har direkt effekt vilket innebär att bestämmelsen går att åberopa direkt inför nationell domstol av en unionsmedborgare, trots att den inte har införlivats i den nationella lagstiftningen. Den fria rörligheten kan begränsas genom fördragen och bestämmelserna om genomförande av fördragen enligt artikel 21 FEUF, dessa begränsningar tolkas dock väldigt snävt i praxis. Sedan Maastrichtfördraget 1992 innehar alla medborgare i en EU-medlemsstat ett unionsmedborgarskap, som inte ersätter det nationella medborgarskapet, enligt artikel 20.1 FEUF.²² Unionsmedborgarskapet ger bland annat rätten att uppehålla sig inom medlemsstaters territorier enligt artikel 20.2 a), vilket är av relevans då uppsatsen syftar till att utreda uppehållsfrågan. Även om en unionsmedborgare inte är ekonomiskt aktiv har medborgaren, i egenskap av unionsmedborgarskap, trots detta rätt till en viss fri rörlighet.²³

¹⁹ C-619/10 Trade agency p. 48.

²⁰ Mål C-420/07 Apostolides p. 60.

²¹ Bernitz, *Finna rätt* s. 65.

²² Barnard, *European Union Law*, s. 369.

²³ *Ibid*, s. 370.

3.2.2 Rörlighetsdirektivet

En mer ingående reglering av den fria rörligheten återfinns i rörlighetsdirektivet (2004/38/EG) från 2004. Här regleras de rättigheter, bland annat uppehållsrätt, som tillkommer en unionsmedborgare samt deras familjemedlemmar för att den fria rörligheten ska ha full effekt. I artikel 3.2 i rörelsedirektivet stadgas att medlemsstaterna ska underlätta inresa och uppehåll åt de som anses vara familjemedlemmar enligt definitionen i artikel 2.2 rörelsedirektivet, här uppstår ett problem för samkönade par.

Ordalydelsen avseende make/maka i rörelsedirektivet är könsneutral²⁴ och därav inkluderas även samkönade relationer, problemet uppstår istället när ett samkönat par vill flytta till ett medlemsland som inte erkänner samkönade äktenskap. Upphållsrätten stadgas i direktivets artikel 6 där det fastslås att även en unionsmedborgares familjemedlemmar har rätt att uppehålla sig i en medlemsstat i tre månader. Artikel 7 i direktivet stadgar rätten, och kraven, för unionsmedborgares familjemedlemmar att uppehålla sig i mer än tre månader. Det krävs att unionsmedborgaren innehar en heltäckande sjukförsäkring och antingen är anställd eller har tillräckligt med pengar för att familjen inte ska belasta den mottagande medlemsstatens bidragssystem. Om unionsmedborgaren har rätt till den förlängda uppehållsrätten gäller det även för familjemedlemmarna enligt artikel 7.1 d).

²⁴ Mål C-673/16 Coman p. 36

4 EU-domstolens mål C-673/16

Coman

Relu Adrian Coman som är en rumänsk och amerikansk medborgare träffade, i New York, den amerikanska medborgaren Robert Clabourn Hamilton som senare skulle komma att bli Comans make. Efter att paret levit tillsammans under en fyra års period flyttade Coman till Bryssel för att arbeta, det var även här paret ingick ett äktenskap med varandra. Coman ville tillsammans med Hamilton efter att han avslutat sitt arbete i Bryssel flytta till Rumänien, och vände sig därför till den rumänska förvaltningen för att utreda möjligheterna för Hamiltons uppehålls rätt, i egenskap av Comans familjemedlem, i Rumänien. Svaret var att Hamilton inte hade rätt att uppehålla sig i Rumänien i mer än tre månader då samkönade äktenskap inte erkändes i den rumänska civilrätten.²⁵ Om Hamilton istället hade varit en kvinna hade utgången inte varit likadan utan Hamilton hade då haft uppehålls rätt utan några komplikationer, då paret i det fallet hade räknats som ett "ordinärt" par och Hamilton hade då definierats som familjemedlem.

Målet togs till EU-domstolen då en unionsmedborgares familjemedlemmar enligt rörelsedirektivet har rätt att uppehålla sig i mer än tre månader när en unionsmedborgare vill återvända till sitt hemland. Definitionen av familjemedlemmar uttrycks i artikel 2.2a rörelsedirektivet där det framgår att make/maka omfattas av begreppet familjemedlem. EU-domstolen diskuterade innebörden av termen make/maka och kom fram till att den egentliga innebörden är att en person är bunden till en annan person genom äktenskap, termen ansågs även vara könsneutral vilket innebär att även samkönade äktenskap omfattas av termen. EU-domstolen påpekade att

²⁵ Ibid, p. 12.

medlemsstaterna inte har någon beslutsrätt angående hur termen make/maka ska tolkas då det hade äventyrat den fria rörligheten för unionsmedborgare.²⁶

Flera medlemsstater yttrade sig och påpekade att EU-domstolens uttalande, angående erkännande av samkönade makar, skulle strida emot den nationella identiteten. Den lettiska regeringen tryckte hårt på att några medlemsstater ville behålla synsättet att äktenskapet är ett förbund mellan en man och en kvinna, det här är grundlagsskyddat i vissa medlemsstater.²⁷ EU-domstolen konstaterade trots det att

”skyldigheten för en medlemsstat att – enbart såvitt gäller beviljande av en härledd uppehållsrätt för en tredjelandsmedborgare – erkänna ett äktenskap mellan personer av samma kön som ingåtts i en annan medlemsstat i enlighet med rättsordningen i denna stat, inte undergräver äktenskapet som institution i den förstnämnda medlemsstaten.”²⁸

En medlemsstats skyldighet att erkänna ett äktenskap i syftet att bevilja en härledd uppehållsrätt skulle alltså inte kränka en medlemsstats nationella identitet eller lag och ordning.²⁹ Därav ska medlemsstater som inte tillåter samkönade äktenskap i den nationella rätten ändå erkänna samkönade äktenskap som upprättats i andra medlemsstater för att bevara den fria rörligheten för unionsmedborgare.

4.1 Målets efterverkan

EU-domstolen fastställde i avgörandet att begreppet make/maka i artikel 2.2a rörelsedirektivet skulle tolkas som ett könsneutralt begrepp och att det därmed även skulle omfatta samkönade makar.³⁰ Genom att begreppet

²⁶ Ibid, p. 36.

²⁷ Spalding, Amanda, https://brill.com/view/journals/emil/21/1/article-p117_5.xml p. 122

²⁸ Mål C-673/16 Coman p. 40

²⁹ Ibid, p. 46.

³⁰ Ibid, p. 35.

fastslogs vara könsneutralt utökades samkönade makars rättigheter vilket var en vinst för såväl Coman som för andra samkönade makar i liknande situationer, men hur omfattande var egentligen avgörandets genombrott i praktiken?

Då medlemsstaternas familjerätt skyddas av den nationella identiteten begränsas EU-rättens påverkan av medlemsstaternas lagstiftning i frågan. EU-domstolen ställde krav på erkännande av samkönade äktenskap som ingåtts i en annan medlemsstat, men inga krav ställdes på att medlemsstaterna skulle tillåta sina egna medborgare att ingå samkönade äktenskap eller på erkännande av äktenskap som ingåtts i tredje land. Det innebär att dessa medlemsstaters medborgare är kvar i samma situation som innan målets avgörande, att det samkönade äktenskapet fortfarande inte accepteras och därför inte kan ingås i medlemsstaten.³¹ Här är det frågan om omvänd diskriminering där medlemsstatens egna medborgare hamnar i ett sämre läge än andra unionsmedborgare gör i staten.³² Avgörandet kommer dessutom förmodligen bara påverka samkönade äktenskap som ingås mellan en tredjelandsmedborgare och en unionsmedborgare, i en medlemsstat, på grund av att en unionsmedborgare har rätt till fri rörlighet hur som helst i egenskap av unionsmedborgarskap.

Avgörandet är trots ovan nämnda kritik ett steg framåt för såväl samkönade som andra relationer som faller utanför det historiskt traditionella äktenskapet mellan en man och en kvinna. Avgörandet kan lägga grunden för framtida tvister där det analogt går att tillämpa avgörandet för att inkorporera en större mångfald i framtida familjer för att minska diskrimineringen i samhället.

³¹ Spalding, Amanda, https://brill-com.ludwig.lub.lu.se/view/journals/emil/21/1/article-p117_5.xml p. 122.

³² Bernitz & Kjellgren, *Europarättens grunder*, 6:e upplagan s. 388.

5 Relevanta rättsfall

5.1 Pajić mot Kroatien, ansökningsnr. 68453/13

Fallet handlar om en bosnisk medborgare som sökte uppehållstillstånd i Kroatien för att återförenas med sin partner som var av samma kön. Förhållandet hade varat i två år och paret planerade ett liv tillsammans samt att starta ett företag tillsammans. En ansökan gjordes, som sedan avslogs på grund av att den inte uppfyllde de uppställda kraven i Kroatiens utlänningslag. Pajić hävdade att ansökan inte uppfyllde kraven då det inte fanns någon bestämmelse om familjeåterförening för samkönade par, men att lagen skulle tolkas på ett sätt som inte diskriminerar på grund av sexuell läggning. Pajić anklagade Kroatien för att ha brutit mot artikel 8 och 14 i EKMR.³³

Europadomstolen bedömde sedan huruvida parets situation föll inom definitionen av familjeliv enligt artikel 8 EKMR, domstolen förklarade att regeringens bedömning av begreppet privata liv i fallet var extremt begränsad. Detta mot bakgrund av att särbehandlingen berodde på hennes sexuella läggning, domstolen fann att omständigheterna utan tvekan omfattades av Pajić privata liv.³⁴ Det resulterade i att ett skadestånd delades ut till Pajić men hon hade fortfarande inte rätt att uppehålla sig längre än tre månader i Kroatien.

³³ Pajić v Croatia p.3 s.1

³⁴ Ibid.

5.2 Sarah Raud och Kristiina Raud mot Estland

Kristiina Raud är en estnisk medborgare som gifte sig med den amerikanska medborgaren Sarah Raud i USA år 2015, varpå paret beslutade sig för att flytta till Estland. Den estniska polis-och gränsbevakningsstyrelsen vägrade att utfärda ett tillfälligt uppehållstillstånd för Sarah, vilket ledde till att paret vände sig till domstol för att hävda sina rättigheter. Den estniska domstolen meddelade det slutgiltiga beskedet förra året: den estniska staten erkände inte parets äktenskap som grund för utfärdande av tillfälligt uppehållstillstånd.³⁵

Sarah var då tvungen att lämna Estland flera gånger under de följande två åren då hennes uppehållsrätt endast varade i tre månader, hon var därför tvungen att lämna landet i tre månader innan hon hade rätt att uppehålla sig i tre månader igen. Paret tog trots detta fallet till domstol en andra gång för att rättvisa skulle skipas och för att underlätta processen för andra par i liknande situationer i framtiden. Den 5 juni år 2018 registrerade paret sitt partnerskap under lagen om registrerat partnerskap och ansökte på denna grund om tillfälligt uppehållstillstånd för Sarah, för att lagligt kunna bosätta sig i Estland. Processen att hantera ansökan som enligt lagen ska ta en månad, tog den estniska polis-och gränsbevakningsstyrelsen ett helt år innan Sarahs ansökan godtogs. Då hänvisade man till beslutet som fattats av statsrättens generalförsamling, som erkänner att den del av lagstiftningen som inte ger samkönade partners till estniska medborgare rätt till tillfälligt uppehållstillstånd strider mot grundlagen. För samkönade par i Estland är det ett positivt besked men Europadomstolens beslut kan dröja år innan det nås.

³⁵ <https://www.liberties.eu/en/news/winforsamesexcouples/17938>

Trots att Kristina och Sarah till slut fick rätt att bo i Estland tillsammans och förenklade processen för framtida par i liknande situationer i Estland, förhoppningsvis även i Europa på sikt när Europadomstolens beslut nås, slutade inte allt väl för paret. Processen var lång och paret levde inte under optimala förutsättningar på grund av att tiden tillsammans begränsades, det var ekonomiskt påfrestande och framtiden var så pass oklar för paret att det till slut ledde till att paret skiljde sig.

Enligt artikel 3 i rörelsedirektivet ska medlemsstaterna underlätta för de familjemedlemmar, enligt definitionen i artikel 2.2 rörelsedirektivet, att få uppehållsrätt vilket Estland bröt emot. Diskriminering enligt artikel 21 stadgan får inte ske på grund av sexuell läggning, Estland bröt även mot den här regleringen.

6 Avslutande reflektioner

6.1 Analys

Grundtanken är att alla unionsmedborgare samt deras familjemedlemmar ska omfattas av den fria rörligheten, däremot kan det utifrån materialet som presenterats i uppsatsen klart och tydligt konstateras att sådant inte är fallet. Den fria rörligheten som familjemedlemmar har rätt till blir i praktiken inte alltid tillämplig då samkönade relationer varken erkänns eller accepteras i alla medlemsstater och därmed omfattas varken makar eller sambos i sådana relationer av definitionen familjemedlemmar i dessa stater. Konsekvensen blir därmed att det samkönade äktenskapet/partnerskapet förlorar sin juridiska betydelse och därmed de rättigheter samt skyldigheter som hör till. Därav är den gällande lagstiftningen inte tillräcklig för att den fria rörligheten faktiskt ska omfatta alla unionsmedborgare. På grund av att den familjerättsliga lagstiftningen är en del utav varje medlemsstats nationella identitet är EU:s kompetens oerhört begränsad i frågan trots principen om unionsrättens företräde, som innebär att medlemsstaterna måste ta hänsyn till EU-rätten i den familjerättsreglering som finns i landet.³⁶

Skyddet för den nationella identiteten är, trots detta, en viktig regel som möjliggör för medlemsstaterna att behålla den grundstruktur som reflekteras i det politiska och konstitutionella i medlemsstaten. Men det blir motsägelsefullt när den fria rörligheten finns reglerad i EU-rätten samtidigt som den egentligen inte har någon större påverkan då varje medlemsstat har möjlighet att förbise den, så länge det skyddar den nationella identiteten. I praktiken blir det de medlemsstater som har en defekt grundstruktur där mångfald inte accepteras som får makten istället för att makten ska tas ifrån, eller begränsas, dessa medlemsstater. Just nu används definitionen nationell identitet som ett verktyg av dessa medlemsstater för att tänja på gränserna.

³⁶ Mål 6/64 Costa mot E.N.E.L.

Någonstans får en gräns dras av EU, genom att begränsa diskrimineringen som i dagsläget accepteras, och jag är av inställningen att det är bättre att dra den innan ännu fler människor blir lidande. En grupp människor, homosexuella, kan inte åtnjuta den fria rörligheten på samma premisser som andra människor, heterosexuella, endast på grund av den sexuella läggningen vilket innebär att förfarandet går emot artikel 21 i rättighetsstadgan som utgör en del av EU:s diskrimineringsgrunder.

Med hänsyn till det här anser jag att EU borde göra allt i sin makt för att begränsa den nationella suveräniteten i frågan samkönade relationer. Eftersom familjerätten är en del av den nationella identiteten krävs enligt artikel 81.3 FEUF ett enhälligt beslut från alla medlemsstater för att begränsa suveräniteten. Ett sådant enhälligt beslut verkar osannolikt då flera medlemsstater har tydliga åsikter i frågan samkönade relationer och skulle därför behöva gå emot dessa. EU har själva satt sig i den här situationen när den familjerättsliga regleringen helt överläts till varje enskild medlemsstat. Tydliga ramar skulle ha satts upp av EU för att förhindra och förebygga lagregleringar som stred mot mänskliga rättigheter, därmed hade diskrimineringen minskat och fler skulle ha rätt till den fria rörligheten.

När diskriminering tillåts på det här sättet undrar man vart gränsen går, är det antalet som blir lidande eller är det anledningen till att man blir diskriminerad som ska avgöra huruvida en förändring behöver ske? Om en medlemsstat i sin familjerättsliga reglering till exempel skulle förbjuda "ordinära" äktenskap mellan en medborgare i det egna landet och en medborgare av annan etnicitet, skulle EU fortfarande vara bakbundna av sina egna regler eller skulle EU haft en bättre möjlighet att påverka? För det ovan nämnda exemplet är diskriminering på samma sätt som diskriminering sker mot homosexuella, skillnaden är att fler blir lidande i exemplet. Oavsett hur många som blir diskriminerade är det, enligt mig, av högsta prioritet att alla unionsmedborgare och deras familjemedlemmar ska åtnjuta samma rättigheter enligt samma premisser för att EU överhuvudtaget ska tas på allvar. Själva grunden till att EU grundades var för att Europa skulle bli en

fredlig och enad kontinent, jag undrar hur vi kan anses vara enade när de grundläggande rättigheterna inte omfattar den del av befolkningen som har en annan sexuell läggning?

För tredjelandsmedborgare som vill fortsätta sin redan etablerade samkönade relation i ett EU-land är den fria rörligheten begränsad på samma sätt som den är för en tredjelandsmedborgarens partner. En familj ska inte behöva skiljas åt på grund av diskriminering, snarare ska familjen få den hjälp som behövs för att bevara familjen, vilket i det här fallet endast är att ha samma rättigheter som alla andra. När familjer behöver splittras på grund av att lagregleringen är defekt kan man inte undgå att ifrågasätta de högst beslutande organens kompetens och värderingar.

I fallen som presenterats i uppsatsen är uppehållsfrågan för en tredjelandsmedborgare central. Coman-fallet kan komma att bli det mål som kommer att påverka samkönade relationer mest framöver, men alla frågor besvarades inte på grund av att EU inte kunde begränsa en medlemsstats suveränitet. För tredjelandsmedborgare förändrades situationen till det positiva då fallet kommer att användas i flera liknande situationer framöver för att underlätta för en tredjelandsmedborgare att flytta med sin samkönade make/maka till en medlemsstat och få äktenskapet erkänt i staten. De stater som innan Coman-fallet inte erkände samkönade äktenskap är efter avgörandet tvungna att göra det om äktenskapet ingår i en annan medlemsstat som erkänner samkönade äktenskap. För medborgare i till exempel Rumänien, där situationen uppstod, förändrades inte mycket för de egna medborgarna i frågan. Medborgarna har nu, rent teoretiskt, rätt att ingå samkönade äktenskap i andra medlemsstater som erkänner dessa, för att sedan flytta tillbaka till ursprungsstaten och bosätta sig med sin blivande make. Praktiskt är processen inte lika enkel att utföra av självklara skäl, medborgaren måste alltså ingå äktenskap i ett land där samkönade äktenskap erkänns vilket kan leda till stora komplikationer. Det är inte tillräckligt för samkönade partners att åka till en annan medlemsstat och gifta sig utan paret måste ha den andra medlemsstaten som hemvist, alltså bo där i minst tre

månader, för att sedan återvända till ursprungsstaten.³⁷ Det här är bland annat en väldigt stor ekonomisk belastning för medlemsstatens egna medborgare. Diskrimineringen finns alltså kvar men istället för diskriminering av tredjelandsmedborgare sker en diskriminering av medlemsstatens egna medborgare. Den fria rörligheten för partners i samkönade äktenskap där båda är unionsmedborgare påverkas inte heller då dessa i egenskap av unionsmedborgarskap har rätt till den fria rörligheten hur som helst.

Hur extensiv är då den fria rörligheten egentligen? Jag har kommit fram till att den fria rörligheten rent teoretiskt är omfattande men praktiskt är den begränsad vilket kan låta förvirrande men jag ska klargöra för vad jag menar. Den fria rörligheten som uttrycks i artikel 21 FEUF omfattar alla medborgare oavsett kön, etnicitet och sexuell läggning vilket stadgas i artikel 21 stadgan. EU grundades för att förena människor och det intrycket får man även av att titta på EU-rätten då diskriminering inte tillåts enligt flera principer och artiklar. Hur kan det då vara så att den fria rörligheten som enligt EU-rätten är så omfattande, inte är det i praktiken? Äktenskapet utgör en del av familjerätten och omfattas därmed av skyddet för den nationella identiteten vilket gör att medlemsstaternas familjerättsliga lagreglering ligger utanför EU:s lagstiftningsområde. De medlemsstater som inte erkänner samkönade äktenskap eller partnerskap, bidrar till att den fria rörligheten begränsas som den kommer till uttryck i EU-rätten och därmed omfattas inte alla unionsmedborgare av den fria rörligheten. Men om den fria rörligheten kan begränsas av medlemsstater på det här sättet, kan den enligt mig inte anses vara extensiv på grund av att de som har en sexuell läggning som inte överensstämmer med en medlemsstats värderingar och lagreglering inte åtnjuta fria rörlighet enligt samma premisser som alla andra. För att något, enligt mig, ska vara extensivt måste alla ha samma rättigheter enligt samma premisser vilket inte är fallet i situationer som rör

³⁷ Mål C-456/12 *O & B* mot Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel 54,59§§.

samkönade relationer. EU-rättens regleringar verkar snarare vara en illusion för hur det egentligen ser ut i dagens Europa och därmed är den gällande lagstiftningen otillräcklig.

6.2 Avslutande kommentar

Fler medlemsstater har på senare tid öppnat upp för samkönade att ingå äktenskap vilket är en positiv rättsutveckling för hela världen. Det är positivt för hela världen då även tredjelandsmedborgare påverkas av möjligheterna för att flytta till en medlemsstat. När fler medlemsstater öppnar upp för samkönade äktenskap blir även samkönade mer accepterade i samhället och förhoppningsvis leder det till att även de medlemsstater som jag anser har en konservativ syn på äktenskapet, förbund mellan man och kvinna, ändrar i sin lagstiftning så att även samkönade äktenskap omfattas. Om lagregleringarna ovillkorligt omfattar fler människor kommer även rättssäkerheten och förutsebarheten att öka.

Jag har, trots mycket kritik avseende dagens gällande lagstiftning, förtroende för att situationen kommer att förbättras i framtiden. Det ligger ett stort ansvar hos varje medlemsstat att anpassa sig till samhällsutvecklingen så att ingen ska behöva känna utanförskap. Jag tror, och hoppas, att vi i framtiden kommer att prioritera den individuella integriteten framför den nationella identiteten.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckta källor

EU-lagstiftning

Bryssel II bis-förordningen Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000

Offentligt tryck

Regeringens proposition 2009/09:08, Äktenskapsfrågor

Elektroniska källor

Myndighetspublikationer

Äktenskap: erkännande och registrering i olika länder, Europeiska

Unionen: https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/marriage/index_sv.htm#, besökt 2019-12-08.

Registrerat partnerskap, Europeiska Unionen:

https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/registered-partners/index_sv.htm, besökt 2019-12-08.

Nyhetsartiklar

Spalding, Amanda, "Where next after Coman?", Brill 2019-02-26,

https://brill.com/view/journals/emil/21/1/article-p117_5.xml, besökt 2019-12-15.

Estonian Human Rights Center, Liberties 2019-09-30,
<https://www.liberties.eu/en/news/winforsamesexcouples/17938>, besökt
2019-12-27.

Litteratur

Barnard, Catherine & Peers, Steve, *European Union Law*, 2a uppl., Oxford University Press, Oxford 2017.

Bergström, Carl Fredrik & Hettne, Jörgen, *Introduktion till EU-rätten*, Studentlitteratur AB, Lund 2014.

Bernitz, Ulf & Kjellgren, Anders: *Europarättens grunder*, 6:e upplagan, 2018.

Bernitz, Ulf, Heuman, Lars, Leijonhufvud, Madeleine mfl., *Finna rätt, Juristens källmaterial och arbetsmetoder*, 13e uppl., Nordstedts Juridik AB, Stockholm 2014.

Boele-Woelki, Katharina & Fuchs, Angelika (eds), *Same-Sex Relationships and Beyond – gender matters in the EU*, 3e uppl., Intersentia, Cambridge – Antwerpen – Portland 2017.

Jagielska, M: "Eastern European Countries: From Penalisation to Cohabitation or Further?" I: *Legal Recognition of Same-Sex Relationships in Europe* (red.: Boele-Woelkie & Fuchs), 2:a upplagan, Cambridge 2012.

Korling, Fredric & Zamboni, Mauro, *Juridisk metodlära*, Studentlitteratur AB, Lund 2013.

Rättsfallsförteckning

EU-domstolen

Mål 6/64 Flaminio Costa mot E.N.E.L

Mål C-267/06, Tadao Maruko v. Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen

Mål C-420/07 Meletis Apostolides Mot David Charles Orams och Linda Elizabeth Orams

Mål C-619/10, Trade Agency Ltd mot Seramico Investments Ltd

Mål C-456/12 O & B mot Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel

Mål C-673/16, Relu Adrian Coman och Robert Clabourn Hamilton

Europadomstolen

Oliari and others v Italy (Application nos.18766/11 and 36030/11) 2015-10-21.

Pajić mot Kroatien, (ansökningsnr. 68453/13) 2016-02-23.